

Posudek oponenta bakalářské práce

Autor BP: Radim Zapletal
Název BP: Vliv lyžování na horskou přírodu
Vedoucí BP: Mgr. et Mgr. Tomáš Daněk, Ph.D.
Studijní obor: ESUR
Fakulta: Přírodovědecká fakulta UP v Olomouci
Rok obhajoby BP: 2022

Předkládaná bakalářská práce (dále jen „BP“) autora Radima Zapletala v rozsahu 48 číslovaných stran byly zadána jako „zhodnocení dopadů lyžařských aktivit na horskou přírodu ve vybraných lyžařských oblastech“. Autor BP v textu práce demonsturuje svůj zájem o téma bakalářské práce a snaží se o objektivní přístup při environmentálním hodnocení studované problematiky.

Domnívám se, že název BP není úplně výstižný. Pojem „lyžování“ podle mého názoru zahrnuje i „lyžování na běžkách“, které jistě může mít vliv na horskou přírodu, avšak tento typ rozšířených rekreačních aktivit na lyžích autor BP vůbec neřeší.

Autor BP v „Abstraktu“ uvádí, že práce má za cíl identifikovat a popsat vlivy sjezdového lyžování a skialpinismu v kontextu ČR, ve skutečnosti se však BP zabývá pouze územím KRNAPu. Navíc, KRNAP nebyl dobře zvolen jako studijní území, pokud by se měl hodnotit kontext problémů v rámci celé ČR. KRNAP je totiž dosti specifický - mezi všemi ZCHÚ v ČR, ovlivňovanými sjezdovým lyžováním, je jediným ZCHÚ v kategorii „národní park“. Národní parky mají velmi přísný režim ochrany přírody, nesrovnatelný s režimem jiných ZCHÚ, např. v kategorii CHKO a tudíž informace či závěry z území KRNAPu nejsou pro ostatní chráněná území ČR relevantní a přenositelná.

V Abstraktu autor BP také píše, že předložená BP vlivy sjezdového lyžování na horskou přírodu ČR „shrnuje rešeršní formou“. To bohužel není pravda, BP není standardní rešerší. Literární rešerše má svá jasná pravidla, mezi něž na prvním místě je pravidlo excerptce všech dostupných datových zdrojů o rešeršovaném problému/tématu. Autor BP využívá ve svém hodnocení jen několik málo informačních zdrojů, přičemž o široce diskutovaném střetu zájmů mezi ochranou přírody a sjezdovým lyžováním je k dispozici ve středoevropském regionu (ČR, Rakousko, Slovensko...) velké množství dostupné literatury. Tuto literaturu by bylo možné relativně snadno vytěžit s využitím databází Web of Science a SCOPUS (obě elektronické informační databáze jsou pro studenty UP k dispozici zdarma prostřednictvím služeb Knihovny UPOL). Celá bakalářská práce je dominantně postavena zejména na 14x opakovaně citované studii J. Flouska z roku 2016, alespoň pokud se týká pohledu ochrany přírody na sjezdové lyžování v KRNAP. Autor BP patrně nevyužil možnost konzultovat téma práce např. přímo s pracovníky KRNAPu (v metodice práce o tom není zmínka), kteří by jistě autorovi BP poskytli informaci o existenci výsledků několika mnohaletých výzkumných grantů v gesci MŽP, které velmi obsírně hodnotily vlivy sjezdového lyžování na přírodu horských velkoplošných chráněných území v ČR. Také tyto důležité informační zdroje autor BP nevědomky ve své práci ignoroval. Sumárně lze konstatovat, že v případě předložené BP Radima Zapletala tedy nejde o rešeršní práci, ale spíše o volné vyprávění o zvolené tematice s využitím pouze několika publikací k danému tématu.

Cíle BP jsou formulovány na str. 10 jasně a konkrétně, těmito dobře definovaným cílům však plně neodpovídají závěry práce na str. 41 – 42, v nichž se autor BP sice snaží odpovědět na tři vytčené výzkumné otázky, avšak tyto odpovědi jsou podle mého názoru dosti obecné a mlhavé. Popis metodiky práce na str. 10 není úplně jasný – nerozumím formulaci věty „Byly použity metody deskripce, logické argumentace, konkrétně dedukční a indukční metoda, a

prvky kritické diskuse.“ Podotýkám, že standardní kapitola „Diskuse“ v práci vůbec není. Dále v předposlední větě na str. 11 autor BP tvrdí „Jedná se o kvalitativní výzkum na základě detailní analýzy několika strategických dokumentů obou zájmových skupin v kontextu platné legislativy...“. Žádný skutečný kvalitativní výzkum však v BP není, pokud se tedy nemýlím.

V druhé kapitole, která obecně charakterizuje problematiku sjezdového lyžování v ČR, autor BP na str. 12 (poslední řádek dole) uvádí, že areály pro sjezdové lyžování v ČR jsou menší, střední a větší. Není jasné, co tato kategorizace areálů sjezdového lyžování znamená (respektive, čím je definován „menší“ nebo naopak „větší“ areál). Na str. 13 v druhém odstavci shora autor BP popisuje areály sjezdového lyžování v blízkosti KRNAP, ale potom v dalších větách nelogicky zmiňuje návštěvnost KRNAPu – jenže zde uváděná čísla o návštěvnosti KRNAP v různých letech zahrnují celoroční návštěvnost, nikoliv tedy počty uživatelů areálů sjezdového lyžování. V kapitole č. 3 (Charakteristika zájmového území) postrádám klíčové informace o regulaci aktivit spojených se zimním lyžováním v KRNAPU ze strany správy národního parku – očekával bych zde alespoň základní info o skutečnostech, jak jsou tyto aktivity regulovány v platném plánu péče o národní park a jaké má konkrétní kompetence správa národního parku ve vztahu k provozovatelům sjezdařských areálů či k investorům uvažujícím o výstavbě či rozšiřování areálů. Také zde mohla být zmínka o podstatném faktu, že v národním parku vykonává ke všem lesům ve vlastnictví státu právo hospodaření správa národního parku, což a priori vylučuje možnosti odlesňování v rozporu se zájmy ochrany přírody při výstavbě nových sjezdovek, jak zmiňuje autor BP.

Kapitola 4. (Souhrnný přehled vlivů) je jádrem celé BP. Z formálního hlediska je tato kapitola trochu zmatečná (stejným číslem 4.3 jsou označeny dvě různé subkapitoly, což možná vzniklo nepozorností autora BP). Na str. 17 (začátek posledního odstavce) autor cituje studii Ziedlera (2016), správně mělo být uvedeno „Zeidler“; tuto citaci autor BP opomněl uvést v seznamu citované literatury. Na stejném místě autor BP říká, že kdyby sjezdové areály neposkytovaly místním lidem zaměstnání, museli by tito lidé dojíždět za prací do větších vzdáleností, což by mělo negativní dopady na životní prostředí. To však platí jen v zimním období, protože od jara do podzimu areály nejsou v provozu. Navíc, areály v zimní sezoně zaměstnávají řadu brigádníků, kteří jistě všichni nejsou „domácí“. V subkapitole 4.1.1 (Odlesňování a úprava terénu) autor vůbec nezmiňuje běžné postupy v praxi, kdy investor zamýšlí vybudovat novou sjezdovku v zalesněném terénu. V reálné praxi ČR zřízení jakékoliv nové sjezdovky (a eventuálního odlesnění) musí předcházet složité posouzení vlivů na ŽP v procesu EIA, jehož součástí standardně bývá i biologické hodnocení dle § 67 platného zákona o ochraně přírody a krajiny, které v podstatě vylučuje možnost povolení nové sjezdovky s negativními vlivy na ŽP. Překvapuje mě, že tyto standardní záležitosti autor BP vůbec nezmiňuje. V subkapitole 4.2 autor BP podle mého názoru velmi dobře rozebírá problematiku umělého zasněžování sjezdovek – škoda, že nevyužil poměrně bohatou literaturu na toto téma (viz mé komentáře výše) a opakovaně se drží jednoho zdroje (Flousek 2016). U problematiky světelného a hlukového znečištění (subkapitola 4.2.2) by mne zajímalo, které volně žijící organismy tyto vlivy mohou ohrožovat. Určitě to není flóra (rostliny jistě neohrožuje osvětlení a hluk ze sjezdovek) a hmyz (ten v zimě hibernuje), jak autor BP uvádí. Obratlovci na zasněžených sjezdovkách (s výjimkou druhu *Homo sapiens*) také asi nebudou příliš hojní – svišti a medvědi v zimě spí, jeleni a kamzíci se na horách v zimě stahují do pásma lesů v nižších nadmořských výškách... Také nerozumím poslední větě subkapitoly 4.2.2, kde autor BP píše „Za nepříznivého počasí může intenzita osvětlení ovlivnit prakticky celé území národního parku“. Subkapitola 4.2.3 otvírá zajímavé téma o uhlíkové stopě lyžařských areálů. Bohužel text je příliš obecný a tak se čtenář vlastně nedozvídá, jaká je skutečná uhlíková stopa lyžařských areálů – zajímaly by mne konkrétní hodnoty uhlíkové stopy. Zajímavá je i subkapitola 4.3 o „pozitivních vlivech lyžařského průmyslu“. V subkapitole 4.4. (skialpinismus) autor BP lehce zmiňuje možnost „narušení

přirozených ekosystémů“ v rámci tzv. freeride. Zajímalo by mne zda autor BP při svém hodnocení vzal do úvahy, že mnohem dramatičtější vliv v horských ekosystémech nad horní hranicí lesa způsobují pravidelné laviny, které ovšem ekologové považují za vítanou disturbanci podmiňující mimořádně vysokou biodiverzitu horské přírody v ledovcových karech (v rámci teorie anemorografických systémů, o nichž se studenti ESUR dozvídají v předmětu Krajinná ekologie).

Kapitoly č. 5 a 6 (střety zájmových skupin, budoucnost sjezdového lyžování) by mohly tvořit diskusní část BP (ale jak už jsem zmínil výše, kapitola diskuse v BP bohužel chybí).

Závěry práce (str. 41 – 42) včetně odpovědí autora BP na vytýčené tři výzkumné otázky jsou příliš obecné. Co zde vnímám jako určitý nedostatek, je skutečnost, že autor BP jaksi ignoruje platnou ochrannářskou legislativu a její uplatnění v environmentální praxi ČR. Závěry BP proto vyznívají tak, jako by se se týkaly nějaké nejmenované rozvojové země, kde nefunguje proces EIA, kde neexistuje institut národního parku s přísnou ochrannářskou legislativou, se zonací území národního parku a s mnoha výkonnými kompetencemi správy parku s právem rozhodovat o umístění investic v chráněném území.

Závěr:

Přes výše uvedené kritické připomínky k předložené BP konstatuji, že BP Radima Zapletala v podstatě splnila zadání a doporučuji proto tuto BP k obhajobě.

Při obhajobě BP prosím autora BP o stručné reakce na moje výše uvedené výtky k BP a zejména prosím vysvětlit, jaká konkrétní řešení navrhuje autor BP k eliminaci negativních vlivů sjezdového lyžování na horskou přírodu v ČR.

Návrh klasifikace BP: D.

V Olomouci 4. ledna 2023

prof. Ing. Ivo Machar, Ph.D.